

אפקינהו רבנן לקידושי מיניה

כתובות סוף ב עמוד ב תחילת ג עמוד א

אלא רבא סברא דנפשיה קאמר: משום צנועות ומשום פרוצות. משום צנועות — דאי אמרת לא להוי גט, זימנין דלא אניס וסברה דאניס, ומיעגנא ויתבה. ומשום פרוצות — דאי אמרת לא ליהוי גיטא, זימנין דאניס ואמרה לא אניס, ואזלא ומינסבא, ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומי איכא מידי דמדאורייתא לא להוי גט, ומשום צנועות ומשום פרוצות שרינן אשת איש לעלמא?! אין, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. אמר ליה רבינא לרב אשי: תינח קדיש בכספא. קדיש בביאה מאי איכא למימר? שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות.

גיטין לב עמוד א

מתני' אהשולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל קידם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא הרי זה בטל אם משהגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו בראשונה היה עושה ב"ד ממקום אחר ומבטלו בהתקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין כן מפני תיקון העולם:

גיטין לג עמוד א

מפני תיקון העולם: מאי מפני תיקון העולם ר' יוחנן אמר מפני תקנת ממזרים ריש לקיש אמר מפני תקנת עגונות ר' יוחנן אמר מפני תקנת ממזרים סבר לה כרב נחמן דאמר בפני שנים ובי תרי לית להו קלא והיא לא שמעה ולא ידעה ואזלה ומינסבא ואיכא ממזרים וריש לקיש אמר מפני תקנת עגונות סבר לה כרב ששת דאמר בפני ג' ובי תלתא אית להו קלא ושמעה וידעה ולא מינסבא ותקנת עגונות הוא דאיכא ת"ר בטלו במבוטל דברי רבי רשב"ג אומר אינו יכול לא לבטלו ולא להוסיף על תנאו שא"כ מה כח ב"ד יפה ומי איכא מידי דמדאורייתא בטל גיטא ומשום מה כח ב"ד יפה שרינן אשת איש לעלמא אין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות:

בבא בתרא מח עמוד ב

תליוה וקדיש קדושיו קדושין מר בר רב אשי אמר גבאשה ודאי קדושין לא הוו הוא עשה שלא כהוגן
לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח
דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות

תלמוד בבלי יבמות קי עמוד א

והא ההיא עובדא דהוה בנרש ואיקדישה כשהיא קטנה וגדלה ואותביה אבי כורסייא ואתא אחרינא
וחטפה מיניה ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו התם ולא הצריכוה גיטא מבתרא אמר רב פפא
בנרש מינסב נסיבי והדר מותבי אבי כורסייא רב אשי אמר הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו
שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש
בביאה מאי שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות.

מורכב - שיטת רש"י

שיטת רש"י

- רשי כתובות ג עמוד א
- דמדאורייתא לא הוי גיטא - שמצינו טענת אונס מן התורה שנאמר (דברים כ"ב:כ"ו) ולנערה לא תעשה דבר:
- כל המקדש - כל המקדש אשה על דעת שהנהיגו חכמי ישראל בישראל הוא מקדשה שיהיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויהיו בטילים לפי דברי חכמים על ידי גיטין שהכשירו חכמים:
- ואפקעוה רבנן לקידושין - כשיבא גט כזה אחריהם:
- תינח - למימר אפקעתא כדקדיש בכספא דנימא גט זה עוקר הקידושין ועושה מעות מתנה מעיקרן:
- קדיש בביאה מאי - אפקעתא מעיקרא איכא בשלמא על ידי גט כשר אע"פ שהקידושין קיימים עד עכשיו גזירת הכתוב היא שהגט כורתו ומתיר איסורו מכאן ולהבא אבל זה שאינו גט מן התורה ואתה מכשירו מפני דעתו של זה שקידשה על דעת חכמים ושביטלו על פי חכמים צריך אתה לומר שמעיקרן לא יהו קידושין ואי קדיש בביאה ואתה עוקר קידושין למפרע מה תהא על ביאתו:

רש"י (המשך)

שויוה רבנן לבעילתו - **למפרע על ידי גט שהוא מדבריהם בעילת זנות ויש בהן כח לעשות כן שהרי הוא תלה בהן.**
שמעתי **כל רבותי מפרשים דקדיש בכספא דקידושי דרבנן נינהו** ואי אפשר לומר כן חדא דגזירה שוה היא קיחה קיחה משדה עפרון (קידושין דף ב.) וכל הלמד מגזירה שוה כמו שכתוב מפורש הוא לכל דבר ועוד אי דרבנן נינהו היאך סוקלין על ידו ומביאין חולין לעזרה על שגגתן וסוף סוף כי קא משנינן שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות על כרחך צריך אתה לפרש כמו שפירשתי שהקידושין נעקרין מעיקרן ולא מכאן ולהבא והמפרש לומר שויוה רבנן לכל מקדשי בביאה בעילת זנות טעות גמור הוא ובא להתיר אשת איש המתקדשת בביאה בלא גט מן הטעם הזה ולא מצינו זאת בהתלמוד:

רש"י גיטין

רשי גיטין לג עמוד א

תקנת ממזרים - כלומר שלא יהו ממזרים בישראל: בפני שנים - היה מבטלו . קודם תקנה: ה"ג ובי תרי לית להו קלא ולא ידעה דבטליה ואזלה ומינסבא: תקנת עגונות הוא דאיכא - דאצרכיניה לילך אחריו או לשלוח שליח והוא לא יטרח בכל אלה בשביל לעגנה: בטלו - לאחר תקנת ר"ג בפני ב"ד: מבוטל - דאף ע"ג דעבר אתקנתא בטל שליחותא: להוסיף על תנאו - אם היה בו שום תנאי: מה כח ב"ד - של תקנת ר"ג יפה אם דבריהן בטלים ע"י זה: דמדאורייתא בטל גיטא - שהרי לא בא לידה וזה ביטל את השליח מהיות שלוחו לגירושין: אדעתא דרבנן מקדש - להיות קדושין חלין כדת משה וישראל שהנהיגו חכמי ישראל והרי הם אמרו שיפקיעו כל קדושין שבישראל על ידי גט כזה הילכך פקעי שעל מנת כן קידשה: תינח דקדיש בכספא - איכא למימר אפקעינהו לקידושין בגט דדבריהן ואמרו ליהוי מעות למפרע מתנה וממילא פקעו שהרי כשקידש ע"מ כן קידש: קדיש בביאה - דקיימא לן בקידושין (דף ד:): כי יקח איש אשה ובעלה דאשה מתקדשת נמי בביאה:

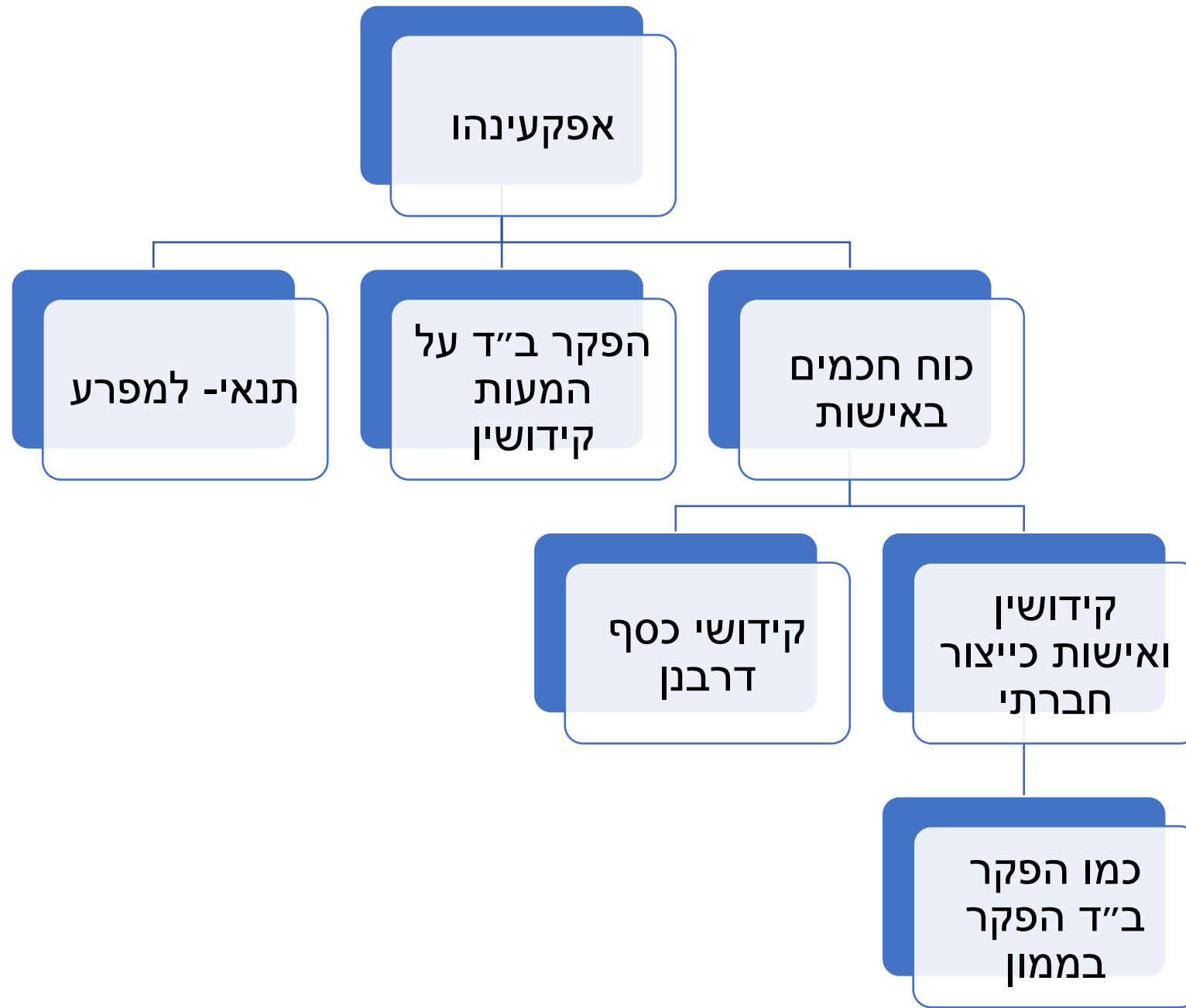
- רשי גיטין המשך

- מאי - אפקעתא איכא למימר בהא ביאה: שוויה רבנן - לההיא ביאה למפרע ע"י גט זה: בעילת זנות - דאפקעו שם קידושין מינה ויש בהן כח לכך שהרי כשקידש על מנהג חוק דתם קידש כך אני מפרש בכל מקום מלבי ומרבותי קבלתי כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקדושי כסף דרבנן דלא כתיב בהדיא אלא גמרינן קיחה קיחה משדה עפרון והיינו דקפריך תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה דכתיב בהדיא (דברים כד) כי יקח איש אשה ובעלה מאי איכא למימר היאך יכלו לעקור דבר מן התורה ומשני שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות של כל מקדש בביאה כדאמר התם (קידושין דף יב:) רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה משום פריצותא ותשובות קשות יש בדבר חדא דגזירה שוה גופה תורה היא שהרי לא למדו נסקלין אלא בגזירה שוה ונותר שהוא בכרת מגזירה שוה למדנו ונערה המאורסה נהרגת בקדושי כסף ואי דרבנן מי מיקטלא ועוד דקמשני שוויה רבנן לבעילתו בעילתו זנות היכי מצי לשוייה בעילת זנות הא דאורייתא היא וכי אמרן רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה קידושין מיהא לא בטלי אלא הא והא דאורייתא והא דאית ברבנן כח לבטל מפני שבשעת קידושין תלה בדעתם לקדש כדת שהנהיגו חכמים בישראל:

רש"י - מצרף סניפים לייצב אפקעינהו

Rashi sounds a lot like what we often do in modern psak, where we combine a few grounds for leniency to overcome our hesitation to rely on any one of them alone.

- Tnai- But what if he doesn't actually want to be toleh on the chachamim
- Hefker Bet Din on the money- But what if he was mikadeish bi'biah
- Authority of chachamim over kiddushin - But that still shouldn't let them be oker ishus diorayta mikaan ulihabaah

ולכן אינו, חוצפה = קידושי ביאה אחרי מחאת חכמים קידושין

רבינו גרשום בבא בתרא מח עמוד א

התינח דקדיש בכספא. דהיינו קדושין דרבנן משום הכי מצי לאפקועי רבנן מדרבנן.
אבל קדיש בביאה בעל כרחה. דביאה היינו קדושי דאורייתא והיא בעולת בעל מאי
איכא למימר: אמר ליה. אפי' הכי לא הויין קדושיה קדושין משום דשויה רבנן
למאן דקדיש בביאה לבעילתו בעילת זנות דחוצפא קא עביד הואיל דתקינן קדושי
כספא מצי לאפקועי קדושי ביאה:

?קידושין דרבנן - רבותיו של רשי

- דרבנן
- חלות דאורייתא
 - וזה מראה שיש לחכמים כוח על אישות
 - אולי זה הפירוש לרבני גרשום
 - Since chachamim can create kidushei kesef, they can also dissolve his kiddushei biah. (if you can make it, you can break it)
 - RMR – since ishush the chalos any way is very different than the maaseh, this makes sense. The maaseh 'kinyan' is really just a way to show that they're starting a formal legal relationship, the chalos of ishush is something very much beyond that. So the maaseh kidushin dirabanan

שיטת תוס

תוספות כתובות ג עמוד א

אדעתא דרבנן מקדש. לכן אומרים בשעת קידושין כדת משה וישראל:

ואפקעינהו רבנן לקידושין מינה. בריש השולח (גיטין לג.) פירשתי:

תינח דקדיש בכספא. **דהפקר ב"ד היה הפקר והו מעות מתנה וממילא יהו כל בעילותיו זנות**
קדיש בביאה מאי איכא למימר איך יפקיעו ביאה של קידושין ואפי' למ"ד בהאשה רבה (יבמות
פט: ושם) **דיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה** היינו כגון דליכא עבירה כההיא דהאשה רבה
דהדר לטיבלא אבל היכא דאיכא עבירה דמקודשת היא בביאה מאי איכא למימר ומשני שויוה
רבנן בעילותיו בעילת זנות ואין כאן קדושין.:

תוספות גיטין דף לג עמוד א

ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה. הקשה ה"ר שמואל אם כן יחפה על בת אחותו וכשיבואו עדים שזינתה ישלח לה גט ויבטל שלא בפני שליח ופקעי קידושין ונמצא שהיא פנויה ואומר ר"י דלא קשה דאין לחוש אלא כשמחפה עליה שלא כדאין אבל הכא כדאין מחפה ומן התורה פטורה ועוד הקשה רבי' שמואל דהיכי מחייבינן לעולם מיתה אשת איש שזינתה והא התראת ספק היא דשמא ישלח לה גט ויבטלנו ועוד יכולין ממזרים ליטהר ואומר ר"ת דכי האי גוונא לא הוי התראת ספק דאזלינן בתר רובא ורוב אין מגרשין נשותיהן וכששולחין גט אין מבטלין ועוד דאוקמינן אחזקתה שהיא עכשיו נשואה דאם לא כן נזיר שהיה שותה יין או מטמא למתים אמאי לוקה דאם אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחת ואחת (נזיר דף מב.). והא התראת ספק היא שמא ישאל על נזירותו ומה שהקשה אם כן יחפה על בת אחותו ויכולין ממזרין ליטהר אי ידעינן שלכך מתכוין לא מפקעינן קדושין מיניה דלתקנה עשו חכמים ולא לתקלה שמתוך כך יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות אבל אם ברור לנו שלא נתכוין לכך לא חיישינן אם יכולים ליטהר:

תוספות בבא בתרא מח עמוד ב

תינח דקדיש בכספא. הכא לא קאמר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכן בפרק בית שמאי (יבמות דף קי. ושם ד"ה לפיכך) גבי עובדא דנרש דקדשה כשהיא קטנה וגדלה ואתא איניש אחרינא וחטפה מיניה כדאמר בריש כתובות (דף ג. ושם ד"ה תינח) ובהשולח (גיטין דף לג. ושם) **משום דהכא ובפ' בית שמאי לא קדש אדעתא דרבנן כדקאמר הוא עשה שלא כהוגן וצריך לומר דסבר הכא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כיון דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה ואע"ג דלא קדש אדעתם והכי פירושא בשלמא דקדיש בכספא מצו רבנן להפקיר הכסף ולתת במתנה לאשה אלא דקדיש בביאה אע"ג דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה היינו היכא דליכא עבירה כגון (יבמות פט.). ההוא גריווא דהדר לטיבלא אבל ביאה וכי יעשו חכמים ביאתו ביאת עבירה ומשני אין ודאי דשוויה ביאתו ביאת זנות**

ובהיא דכתובות (שם) ובהשולח (שם) לכאורה פליגי אהך דשמעתין דאיצטריך למימר טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משמע דאי לאו דאדעתא דרבנן מקדש לא היה כח בידם להפקיע הקדושין ומיהו נראה דלא פליגי ואיצטריך טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משום דהתם כיון דקדושין נעשו כהוגן לא היה כח לחכמים להפקיעם אי לאו משום דאדעתא דרבנן מקדש:

תוס
מעשה בשעת הקידושין לבטל מול למפרע

יש כוח ביד חכמים לעקור - בשעת הקידושין
ולפסול את הקידושין, דבר מן התורה

מאוחר, אחרי שכבר היו קידושין כשרים
וצריך כל, (אי אפשר לחזור בזמן) מידי
דמקדש על דעת חכמים מקדש

ריטבא כתובות ג עמוד א

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש: פי' אע"פ שאומר לה כדת משה וישראל הרי הוא כאלו התנה ע"מ שירצו חכמים וסתמו בפי' שבלבו ובלב כל אדם שהם דברים כדמפרש במס' קדושין בס"ד:

ואפקעינהו רבנן לקדושין מיניה: פירוש דה"ל כאומר הרי את מקודשת אם ירצה אבא שאם לא רצה אינה מקודשת תינח דקדיש בכספא שהם קדושין דרבנן אבל קדיש בביאה שהוא דאורייתא מאי איכא למימר וליתא דקדושי כספא ושטר מדאורייתא הם כדאמרי' בפ' קמא דקדושין אלא הכי פירש תינח דקדיש בכספא דכי לא רצו חכמים בקדושין יפקיעו הכסף ויבטלו השטר אבל קדיש בביאה היאך יפקיעו חכמים ומה יאמרו שתהא ביאתו דאע"ג דהריני בא עליך על מנת שירצה אבא ולא רצה האב אינה מקודשת קס"ד האב אינו חושש על ביאתו אבל חכמים היאך לא יחושו על ביאתו ומהדרינן דרבנן נמי שוויה לבעילתו בעילת זנות ויש מקשים אם כן נמצא יכול לחפות על בת אחותו שזנתה שיתן לה גט בענין שיהא שם אונס ולפקעו קדושין למפרע ויכולים ממזרים לטהר. ותירץ הרמב"ן ז"ל דלא קשיא שאם יחפה על בת אחותו ויצילנה בדין תבא עליו ברכה וממזירים נמי הלוואי שיטהרו. :

If it's a תנאי, what if he doesn't want to be מקדש על דעת חכמים?

שיטה מקובצת כתובות ג עמוד א

כל המקדש וכו' — ואם תאמר, והא אין האשה מתקדשת אלא מדעתה, ואי איהו מקדש אדעתא דרבנן, איהי לא מקדשא אלא קדושין גמורין בלא שום תנאי; ומעתה, אם אתה אומר דתתקדש אדעתא דרבנן, אין כאן קדושין כלל ואינה צריכה גט כלל? ויש לומר, דכי קאמר: **כל המקדש אדעתא וכו'**, לאו דוקא האיש בלחוד קאמר, אלא גם האשה בכלל, ושניהם מסכימים שיהיו קדושיהן אדעתא דרבנן. ואפשר דלהכי כתב רש"י ז"ל: **כל המקדש אשה**. פירוש, לכלול האשה בלשון המקדש וכדכתיבנא. ולפירוש רבותיו של רש"י ז"ל ניחא טפי, ואין אנו צריכים לזה וכדבעינן למכתב בסייעתא דשמיא; והשתא דאמרינן "כדת משה וישראל", הא ודאי דשניהם מסכימים בעניין זה שיהיו קידושין שלהם אדעתא דרבנן, כן נראה לי:

וכתב הריטב"א ז"ל וזה לשונו: **כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש** — פירוש, ואף על פי שאומר לה "כדת משה וישראל", הרי הוא כאילו התנה: על מנת שירצו חכמים, וסתמו כפירושן, שהם דברים שהם בליבו ובלב כל אדם כדנפרש במסכת קידושין בסייעתא דשמיא:

רמב"ן -הגט כשר בסוף

שיטה מקובצת כתובות ג עמוד א

וזה לשון הרמב"ן.... אלא הא קשיא: אם כן יכולים ממזרים ליטהר, וזימנין דבת אחותו היא ומחפה עליה? ושמעתי שמתרצים דהכי קאמרינן: אם כן שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות, ואין אדם עושה בעילתו זנות, הילכך גמר ויהיב גיטא מעכשיו כדי שלא יפקעו רבנן קדושיו, שלא תהיה בעילתו בעילת זנות; ולא למימרא דעקרוה. וכן נמי בקדושי כספא, עקרוה רבנן לקדושי מיניה ותהיה בעילתו בעילת זנות, ומשום הכי גמר ומבטל תנאיה ואונסיה. ואם תאמר: ארוסה מאי איכא למימר? כיון דאי בעיל אחר כך תהיה בעילתו בעילת זנות, גמר ויהיב גיטא לגמרי, דהא לא הדרא ליה. ואם תאמר: משום בת אחותו לא גמר ויהיב גיטא? הא ליתא, דכיון שאין דעתו שתחזור לו, אלא משום שיפקיעו חכמים קדושיו הוא עושה, אין הגט בטל, שאין תנאי זה וביטולו כלום. ואי קשיא: והא בלא גיטא נמי משכחת לה, כדאמרינן ביבמות פרק האשה רבה, ולא אצרכוה רבנן גיטא משני משום דאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה, וכן נמי אמרינן בבבא בתרא גבי תלוהו וקדיש קדושיו לאו קדושין? אין הכי נמי, דכיון דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, כי נתקדשה שלא ברצון חכמים יוצאה בלא גט. אבל כאן הרי נתקדשה ברצון חכמים, לפיכך הצריכוה לגט זה שהוא כשר.

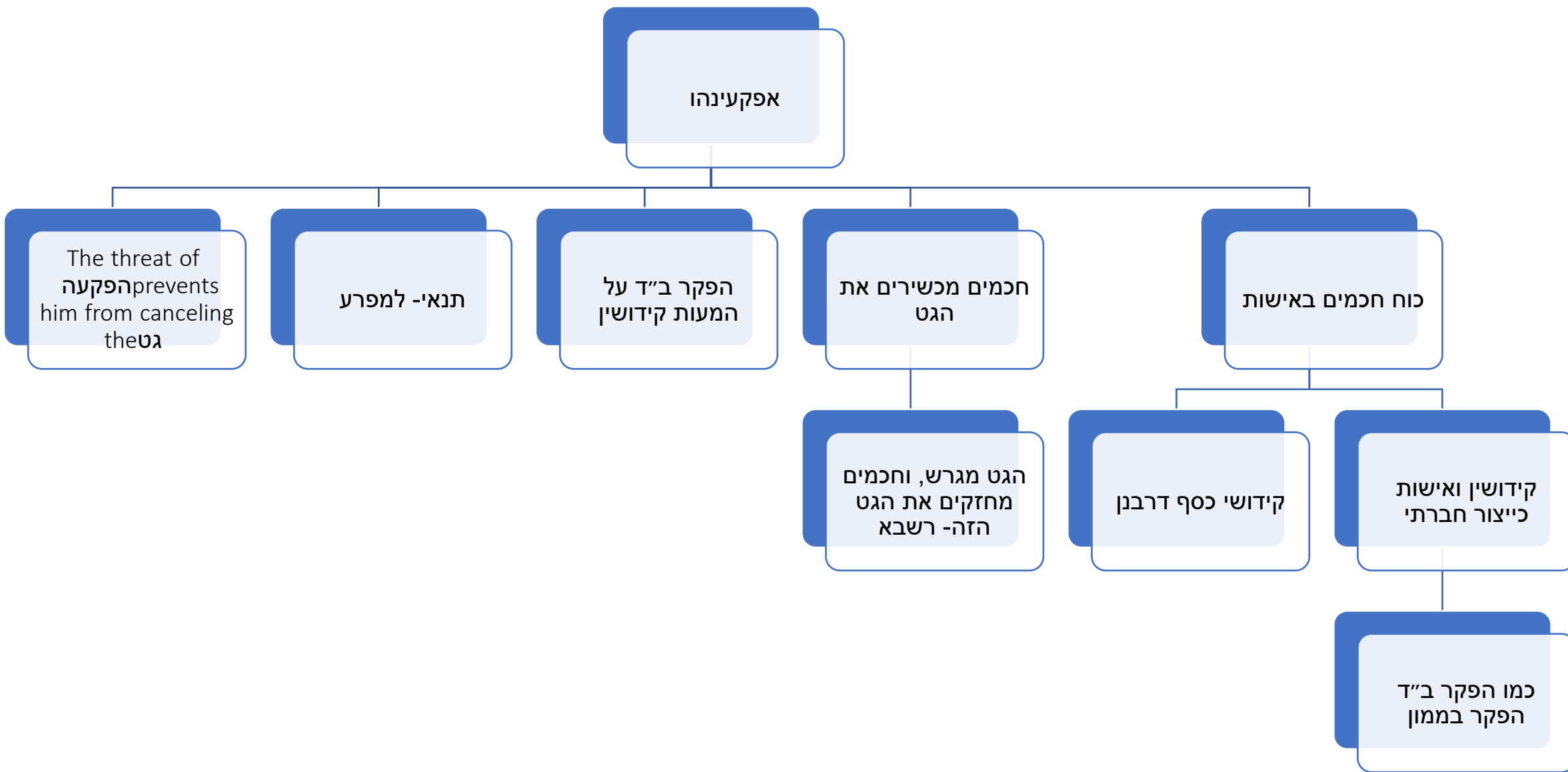
רמב"ן – המשך

והרב ר' יעקב ז"ל מתרץ, כיון דאדעתא דרבנן, אי אתי לחפויי על בת אחותו או לטהר ממצרים, לא משגחי ביה, דלאו הכי הוא דעתייהו דרבנן. ולא נהירא! אטו מאן דאתא כי האי מעשה לידיה, אם זנתה אשתו והולידה ממזר נטהר? ועל כרחך כיון שפקעו, פקעו לגמרי, וזו לא שמענו, שאין זו מדת חכמים. ולדידי לא קשיא מחפה, דגבי יש אונס איכא חששא דאשת איש לעלמא, שהרי נמצא גט בטל ובניה ממצרים, ולא חששו למאן דמחפה על בת אחותו, דאונס לאו בידיה הוא. ולגבי ביטול נמי לא חששו, דתקנת עגונות שכיחא להו ועדיפא. ואף על גב דגבי זמן חששו, היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר. ומכל מקום אני צריך לתרוץ ראשון מפני מה שאמרתי, שאין ממזר נטהר בכך; ועוד, וכי אינה אסורה לכהן ולקרוביה? ואפשר דקדושין נעקרין לגמרי, וממצרים – אין, נטהרים, ואיסורא דכהן וקרובים מדבריהם. עד כאן לשון הרמב"ן ז"ל

וכן כתב הרא"ה ז"ל תלמידו, וזה לשונו: והקשה רש"י ז"ל: אם כן, יכולים ממצרים ליטהר? ועוד, הבא על אשת איש האיך נסקלין על ידה כו'? והא דאמרינן נמי בגיטין: ביטלו מבוטל כו'. ויש אומרים, דכי אמרינן אפקעינהו רבנן, לאו למימר דמפקעי להו לגמרי; אלא כלומר, דכיון דברשותיהו דרבנן לאפקעינהו, גמר ויהיב גיטא, דלא לשויה בעילתו בעילת זנות

רשב"א - אי אפשר להפקיע לגמרי, אלא בצירוף הגט

והרשב"א ז"ל כתב וזה לשונו: כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושיה מיניה. ואם תאמר, מאי שנא מִטבע במים שאין להם סוף, דלא אפקעינהו רבנן לקידושיה משום עגונות? יש לומר, דבכדי לא מפקע להו רבנן לקידושי, אלא היכא דאיכא בידה גיטא כדהכא, אי נמי בעד אחד מעיד שמת בעלה, דההיא נמי משום תקנת עגונות היא, כדאיתא בריש פרק האשה רבה, דסמכא אהימנותיה דעד, ואפילו בעו"ג מסיח לפי תומו. ועיקר טעמא דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו כו'. וכן פירש רש"י בשבת פרק חבית גבי אין עד מפי עד כשר אלא בעדות אשה בלבד, ואף על גב דכי אתי בעל תצא מזה ומזה והולד מן האחרון ממזר גמור, כדאיתא התם בפרק האשה רבה? היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקידושיין לגמרי אלא משום דסמכינן אדיוקא דאיתתא, ומימר אמרי: איתתא דייקא ומינסבא; וכיון שבא הבעל, איגלאי מילתא דלא דייקא שפיר. ומכל מקום מעיקרא לא אפקעינהו רבנן לקידושיין אלא משום סרך דעד אחד, אבל בכדי, בטבע במים שאין להם סוף לא תקינו. וההיא דאותבה אבי כורסיה ואתא חבריה וחספה מיניה, והווי תמן רב ברונא ורב חננאל ולא אצרכוה גיטא, אי נמי בתלוהו וקדיש דאפקעינהו רבנן לקידושיין כדאיתא התם בפרק חזקת הבתים (בבא בתרא מח ב), התם משום דעיקר הקידושיין שלא ברצון חכמים היו, דהוא עשה שלא כהוגן; אבל מקום שחלו קידושיין ברצון חכמים, והשתא הוא דמפקעי להו, אי איכא סרך גיטא אין, אי לא לא. והכא נמי לאו אפקעותא גמורה, אלא משום דאמדינן ליה לדעתיה דבעל דאסקה לדעתיה לאונסיה, ומדאבעי ליה לאתנויי ולא אתני שמע מינה אחולי אחליה לאונסיה. ותדע לך, דהא אונסא דלא שכיח, כגון אכלו ארי או נשכו נחש ונפל עליו הבית, דלא מסיק להו איניש אדעתיה, הויא אונסא, כדאיתא בפרק מי שאחזו. אלא ודאי טעמא דאפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה בשאר אונסין, משום דמימר אמרינן דאסקינהו אדעתיה ואחולי אחלינהו הוא. ועוד, תדע, דהא למאן דאית ליה טענת אונס בגיטין ולא תקינו רבנן כלל, לא משום צנועות ולא משום פרוצות שכיח, בהפסקת נהרא אין טענת אונס ושרינן לה לעלמא משום האי טעמא, דאמדינן ליה לדעתיה. והכא הכי קאמר: שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות, וכי היכי דלא לשוינהו רבנן לכל בעילותיו בעילת זנות, אף הוא מסיק אדעתיה כל אונסא ואפילו אונסא דשכיח ולא שכיח ומחיל להו. ואפילו קדיש בביאה נמי מסיק אדעתיה הכי, כי היכי דלא לפקעינהו רבנן לקידושי מיניה והויא בעילתו בעילת זנות למפרע. אבל אונסא דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה, הילכך אכלו ארי אין לנו. עד כאן:

הפקאה מכאן ולהבא

לפרע ולא, ביטול מכאן ולהבא

שיטה מקובצת

בשיטה כתוב... ואית דמתרצי, דכי אמרינן אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה, **לאו משעת קדושין, אלא השתא משעת מעשה**, וכל זמן שלא נעשה המעשה שלא קיבלה גט באונס כהאי גוונא חייבת בחנק. וההיא דיבמות לא קשיא, דלעולם אפקעינהו רבנן התם בלא גט קאמר, משום דהוא עשה שלא כהוגן בקידושין, וכיון שהקדושין שלא ברצון חכמים, אפקעינהו ועקרינהו לגמרי; **אבל על קדושין גמורין, אם היה בהן משום נולד, אין הקדושין בטלין כי אם מכאן ואילך, ובגט, דאם לא כן אין לך אדם שחייב משום אשת איש. עד כאן:**

קרן אורה יבמות צ עמוד ב

על כן נראה דבכל כה"ג אע"ג דאפקעינהו רבנן לקדושין מיני'. מכל מקום קודם הגט דינה כאשת איש לכל דבריו. ולא מיבעי לאביי בנדריים (כ"ט ע"א)

שכתב הר"ן ז"ל (שם ד"ה אמר ליה) אליביה דאפשר דהיכא דאמר היום את אשתי ולמחר אין את אשתי דמהני, וודאי מצינן למימר דרבנן נמי בהכי אפקעינהו לקדושין מזמן הגט ואילך כיון דקידש אדעתא דרבנן, ולא איצטריך למימר לפ"ז דשוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות. אלא אפילו למאי דמסיק התם דלכ"ע באשה לא אמר כלום. וקנין הגוף לא פקעא בכדי. מכל מקום להקל עליה לא תקיננו רבנן, וכל ימי' קודם גירושין דינה כאשת איש גמורה, ואין חלון למפרע קידושי אחר בה. וכיון דאין עליה קדושין לאחר הרי היא אשת איש לכל דברי', **ויש כח ביד חכמים לעשות זאת. כיון דקדושין תולה בדעת חכמים....**

....ובזה יש לומר הא דבג' מקומות אלו שיוצאת בגט. כמו בריש כתובות (דף ג' ע"א). והא דשמעתין ובגיטין פרק מי שאחזו (ע"ג ע"א) מסיק הש"ס הא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש משום דחידוש הוא, דאע"ג דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה, מכל מקום קודם הגט דינה כא"א. והיינו משום דקדושין בדעת חכמים תלוי, **וקודם הגט אין לה קדושין על אחרים**. אבל בהא דחזקת הבתים. ולקמן בפרק ב"ש דיוצאת בלא גט לא קאמר הש"ס הא דכל דמקדש כו'. משום דקדושין בטלו לגמרי.

כוח חכמים על קידושין כמו בקנינים - חתם סופר (אבה"ע קט בסופו שות)

שו"ת חתם סופר חלק ג (אבן העזר א (סימן קט

אע"כ נ"ל דודאי היכי דבשעת קידושי 'עשה שלא כהוגן כבב"ב ועובדא דנרש אז פשוט דמפקירי 'הכסף וגם מפקירי 'זרעו וכאלו קולטתו מן האויר אך גבי בטלו מבוטל ואונס בגטין שכבר עבר זמן הקידושין מזמן רב **לא שייך הפקר ב"ד למפרע** כיון שהקידושין הי' כהוגן ... וגם לא משום הפקר כסף קידושי 'מעיקרא שהרי כבר הנחנו כיון שבשעת הקידושין לא פעל און ניקנית האשה לו וא"א להפקיר הכסף למפרע וחשב רבינא שיש בזה טעם שמפקירי 'אשתו {האישות} לכל הרוצה לזכות בה ולא שיהי 'הכסף הפקר למפרע אלא כיון שקידושי /כסף /אינם מפורשים בתורה רק ילפי 'להו משדה עפרון א"כ לא עדיף קנין אשה הניקנית בכסף משדה הניקנה בכסף וכשם ששדה הנקנה לבעליו בכספו יכולי 'חכמים להפקיע השדה ממנו מבלי שיצטרכו להפקיר כסף מקנתו מעיקרא ה"נ אשה הניקנית בכסף אם אח"כ נותן לה גט ומבטלו שלא ברצון חכמים או ניתק מחולי לחולי או שאר אונס בגטין הפקירו אשתו ממנה מעתה ולא מעיקרא וכל זה שייך בקדיש בכספא שאינו מן התורה ר"ל שאינו מפורש גבי אשה אלא בגז"ש יליף לי' וכן קרי הרמב"ם לקידושי כסף קידושי מדברי סופרים כיון שאינם מפורשי 'בתורה

Who can do this?

שו"ת הרשב"א חלק א סימן אלף רו

שאלת עוד קהל שעשו תקנה מחמת הפריצים שכל מי שיקדש אשה שלא במעמד י' שלא יהא קדושיו קדושין. הודיעני אם יש כח ביד הקהל לעשות כן?

תשובה שורת הדין נראה לי בברור שרשאין בני העיר לעשות כן ובלבד שיסכימו בכך אנשי העיר. ואם יש שם תלמיד חכם ולא הסכים עמהם לא. והטעם מזה לפי שהצבור יכולין

להפקיר ממונו של זה ונמצא כמקדש בממון שאינו שלו וכמו שאמרו בתלמוד אפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. ובפרק חזקת הבתים (דף מ"ה ב') אמר אמימר תלוה וקדיש

קידושיו קדושין. רב אשי אמר באשה ודאי אין קידושיו קידושי'. הוא עשה שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושי מיני'. וביבמות פרק ב"ש (דף ק"י) ההוא עובדא דהוה בנרש

דאיקדשה כשהיא קטנה וגדלה ואותיבוה אבי כורסיה. אתא איניש אחרינא וחטפה מיניה. ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו התם ולא אצרוכה גיטא מבתרא. אמר רב אשי

הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה דבכל מקום הפקר בית דין הפקר. והצבור בבית דין של בני עירם יכולין להפקיר ממון אם ראו בדבר

תקנה לבני עירם והפקר בית דין הפקר מדבר תורה. וכך אמרי' ביבמות פרק האשה (דף פ"ט ב') וכן בגיטין (פ"ד דף ל"ו ב') מנין שהפקר ב"ד הפקר שנא' (עזרא י') כל אשר לא

יבוא לשלשת ימים יחרם את כל רכושו. ותניא בפרק קמא דבבא בתרא (דף ח' ב') ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים לשכור פועלים ולהסיע על קיצתן. ומיהו אם

יש שם ת"ח צריך לעשות מדעתו וכדאמרינן התם בפרק קמא דבבא בתרא (דף ט') הנהו טבחי דאתנו בהדי הדדי דכל דעביד ביומא דלא דיליה ליקרענה למשכיה. אזל חד עבד

ביומא דחבריה וקרעוה למשכיה. אתא לקמיה דרבא חייבינהו. איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתן לא אהדר ליה ולא מידי. אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר

ליה. ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל איכא אדם חשוב לאו כל כמיניהו דמתנו. ומעשה היה בעירנו ודנתי בדבר בפני רבותינו ומורי הרב רבי משה בר נחמן הודה לדברי. ומכל

מקום עוד צריך להתישב בדבר.

- Note- Rashba is dealing with a case where they want to prevent kiddushin, not one where they are uprooting it retroactively
 - In cases where the kiddushin already happened, the Rashba was very insistent that we need a $\nu\lambda$ to get traction for afkinhu
- In Israel bizman hazeh, could they legislate that anyone who get's married outside of the Chief Rabbinate is afkinhu?